hejmar 25 Payîz 1999

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya Kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan
Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Civîna Biskops Arnöyê ya 25an

Civîna 25emîn ya ***Kurmancî*** li Biskops Arnöyê (Swêd) di navbera rojên 27ê adar û 3yê nîsan 1999 de çêbû.

Di vê civînê de kesên beşdar li ser termên îdyomên kurdî, bergûz an şel û şepik li Bahdînan, devoka Qerejdaxê, dû'a û temennî, cureyên endamên laşê mirovan û îdyomên jê çêkirî, termên komputerê û li ser termên matematîkê xebitîn.

Di vê civînê de Xosro Abdullahî (Selmas), Mistefa Aydoğan (Mêrdîn), Lutfî Baksî (Xerzan), Husên Binavî (Berwarîbala), Michael Chyet (Waşington), Elîşêr (Wan), Rojan Hazim (Hekarî), Selam Nûman (Cizîr), Hemîd Kiliçaslan (Mêrdîn), Mehmûd Lewendî (Qerejdax), Emîn Narozî (Batman), Kendal Nezan (Diyarbekir), Zinar Soran (Dêrik), Behroz Şucaî (Kotol), Newzad Şukrî (Dihok) û Reşo Zîlan (Agirî) beşdar bûn.

Encamên cîvînê di vê hejmara ***Kurmancî*** de tên belav kirin.

Termên matematîkê

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN
Behroz ŞUCAÎ

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
parvekirin	bölme	division	division
parve kirin	bölmek	diviser	to divide
parvek: nîşana parvekirinê	bölü işareti	signe de division	sign of division
20 ÷ 4 = 5 (bîst parvek çar wekhev e pênc	yirmi bölü dört eşittir beş	vingt divisé par quatre égale cinq	twenty divided by four equals five
çil û pêncan li nehan parve bike	kırk beşi dokuza böl	divisez quarante-cinq par neuf	divide fourty-five by nine
parveker	bölen	diviseur	divisor
berma	kalan	reste	remainder
parînek	bölüm	quotient	quotient
berpar	bölünen	dividende	dividend
kom kirin	toplamak	additionner	to add
komkirin	toplama	addition	addition
4 + 5 = 9 çar û pênc dikin neh an çar zêdêk pênc wekehev e neh	dört ile beş eder dokuz dört artı beş eder dokuz	quatre et cinq font neuf quatre plus cinq égalent neuf	four plus five equals nine
jê derxistin	çıkarmak	soustraire	to substract
jêderxistin	çıkarma	soustraction	substraction
7 - 3 = 4 heft kêm sê dike çar heft kêmek sê wekhev e çar	yedi eksi üç eder dört yada yedi eksi üç eşittir dört	sept moins trois font quatre ou sept moins trois égalent quatre	seven minus three equals four
carandin, v.t.	çarpmak	multiplier	to multiply
carandin	çarpma	multiplication	multiplication
3 x 5 = 15, sê cara pênc dike panzde an wekev e panzde	üç çarpı beş ya da üç kere beş eder on beş	trois fois cinq font quinze ou égalent quinze	three times five equals fifteen
zarek: nîşana carandine : x (.)	çarpma işareti	signe de multiplication	multiplication sign
encam	sonuç, netice	résultat	result
komînek	toplam	somme	sum
goşe	açı	angle	angle
goşeya çik li hin navçeyan goşe nêr e goşeyê çik tê gotin	dik açı	angle droit	right angle
goşeya teng	dar açı	angle aigu	acute angle
goşeya fireh	geniş açı	angle obtus	obtuse angle
goşeya derve	dış açı	angle externe	external angle
goşeya hundir	iç açı	angle intérieur	internal angle
goşeyçik	dik açılı	à angle droit	right angled
goşeteng	dar açılı	à angle aigu	acute angled
goşefireh	geniş açılı	à angle obtus	obtuse angled
sêgoşe	üçgen	triangle	triangle
çargoşe	dörtgen	rectangle	rectangle
sêgoşeya goşeçik	dikaçılı üçgen	triangle à angle droit	right angled triangle
sêgoşeya goşefireh	geniş açılı üçgen	triangle à angle large	obtuse angled triangle
sêgoşeya goşeteng	dar açılı üçgen	triangle à angle aigu	acute angled triangle
binke	taban	base	base
bilindahî	yükseklik	hauteur	height
duhevsan	iki kenarı, aynı olan	isocèle	isosceles
sêgoşeya duhevsan	ikizkenar üçgen	triangle isocèle	isosceles triangle
sêgoşeya hevsan	eşkenar üçgen	triangle équilatéral	equilateral triangle
çarçik	kare	carré	square

Termên komputerê

Amadekar : Behroz ŞUCAÎ

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
dîsk	disk	disque	disc
reqdîsk		disque dur	hard disc
reqalav		matériel, hardware	hardware
nermalav		logiciel	software
emraz		outil	tool
çaper	yazıcı	imprimante	printer

Îdyomên kurdî

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN
Mistefa AYDOĞAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
dil bijîn	canı çekmek, canı istemek	avoir envie de qn ou qch	to feel like doing/eating sthg
dilbijok	şip sevdi, obur	gourmand, volage	glutton(ous)
dil (jê) çûyîn, dil borîn, dil ji bîr çûyîn, dil xelîn, dil xewirîn, ji xwe ve çûn, xerbilîn	içi geçmek, bayılmak	perdre connaissance; tomber dans les pommes; s'évanouir	to faint, lose consciousness
dil ketin, dildar bûn, aşiq bûn	aşık olmak; gönlü düşmek, gönül vermek	tomber amoureux	to fall in love
dilkevir, dilkafir, dilreq	acımasız, taş yürekli	qui a un coeur de pierre; impitoyable	hard-hearted, merciless
dil rabûn, dil li hev ketin	midesi bulanmak; yüreği ağzına gelmek	avoir la nausée; avoir un haut-le-coeur	to feel nauseous, sick
dilê min lê da, niqutî dilê min; sêwirî dilê min; kete dilê min	içime doğdu, kalbime damladı	j'ai eu le pressentiment	to sense, have a feeling, suspect
ya dilê yekî xwendin, dilê yekî xwendin	birinin içini okumak; duygu ve düşüncelerini sezmek	lire les pensées de qn	to read someone's thoughts
dilnazik, diltenik, dilkeçik	duyarlı, hasas, yufka yürekli	sensible, qui a le coeur tendre	sensitive, tender hearted
dilzîz	alıngan	susceptible	easily offended
dilê xwe xist cih	merakını gidermek, emin olmak	s'assurer; satisfaire sa curiosité	to make certain; to satisfy one's curiosity
dilê min nabije halê te,	seni imrenmiyorvın	je ne t'envie pas	I don't envy you
dilê min naçe xwarinê	canım yemek istmiyor	je n'ai pas envie de manger	I don't feel like eating
dil berdan	göz koymak, gönül vermek	convoiter	to covet
dil jê çûn	kendinden geçmek, bayılmak	perdre connaissance; tomber dans les pommes	to lose conscience, faint
dil ji bîr çûyîn, dilborîn, dilbuhurîn,	bayılmak, kendinden geçmek	s'évanouir	to faint
dil teqîn	kahretmek kızdırmak, oyuna getirmek	agacer, énerver, fâcher	to irritate, annoy, anger
dil qutufîn	çok korkmak	être effrayé, avoir une peur bleue	to be afraid, to be terrified
dil jê man an mayîn, dil jê şkestin	birine kırılmak, alınmak, gücenmek	être en froid avec qn; être fâché contre qn	to be cool with s.o.; to be cross with s.o.
dilbipirç	acımasız, içten hesaplı, sürekli intikam kini olan	impitoyable, rancunier	pitiless, vindictive
dil sekinîn	şoke olmak	être sous le choc; avoir le coeur qui s'arrête	to be suffering from shock
dil (lê) şehitîn: lê bi guman ketin	şüphelenmek	avoir des soupçons	to be suspicious
dil hilneanîn: dilê wî hilnîne	tahammül edememek	ne pas supporter	can't stand, can't bear
dilê yekî qurufî: dilê min jê qusiya	birinden çekinmek uzak durmak, (yaptığı hatalardan dolayı)	se tenir distant de qn, être réservé envers qn	to keep one's distance from s.o., to be reserved towards s.o.
bi dil bûn	aşık olmak, gönül vermek	être amoureux	to be in love
dilê wî li devê wî ket	tiksinmek (bunaltı geçirmek) bulantı geçirmek	il a eu la nausée, il a eu un haut le coeur	he was sick, nauseated
dil lê vebûn	barışık olmak, dargınlıktan vazgeçmek	se réconcilier, ne plus être fâché	to be reconciled with s.o.
dilmirî	duygusuz	insensible, sans coeur (litt. qui a le coeur mort)	insensitive, heartless
dilfireh	mert, geniş kalplı, gönlünde herkese yer olan	généreux, qui a un gros coeur	generous, big-hearted
diltengî: ne bi dilê... bûn, diltengiyê ji mêvanan dike	birine karşı isteksiz olmak davranmak	à contre-coeur	unwillingly, grudgingly
dilsoz	temiz kalpli, sözünün eri	sincère	sincere
dilhilûk, kezebhilûk	aşırı düşkün, özellikle anaların çocuklara duyduğu aşırı ilgi: sevgi	qui est trop affectueux notamment pour une mère qui couve trop sa progéniture	over-fond, said of mothers who over-protect their children
dilreş	nefret duyan	qui déteste (litt. qui a le coeur noir)	s.o. who detests, black-hearted
dilreşî (dilê min jê reş bûye)	nefret etmek	détester	to detest
dilmezin: xwe li tiştên mezin rakişandin	büyük işlere girişen	qui voit grand, qui entreprend de grandes actions	visionary
dilxurt	tahamulkar	qui supporte, qui a le coeur dur (litt. qui a le coeur robuste)	s.o. who has broad shoulders, (litt. strong-hearted)
dilşewitî	yüreği yanık, duyarlı	très insensible, écorché vif (litt. qui a le coeur brûlé	over-sensitive, thin skinned
dilşewat	yüreğı yanan, yakınlarına bağlı	qui a le coeur sensible, qui se soucie des autres	soft hearted, concerned for other
dilê xwe rehet kirin	amacına ulaşmak, gönlünü rahat etmek	combler ses désirs, assouvir	satisfy desires
dilê xwe lê rehet kirin	hıncını almak, doyasıya dövmek, istediği gibi ıslatmak	régler son compte à qn, lui donner une bonne leçon	settle accounts with s.o.; settle s.o.'s hash
dil birîn kirin/êşandin	yüreğini yaralamak/ incitmek	briser le coeur de qn, peiner qn	break s.o.'s heart
dilsarî	hafif dargınlık	froissement, fâcherie	coolness, ill feeling
dilsar	hafif dargın, gücenmiş	froissé, en froid	offended, hurt
dilsar bûn	hafif gücenmek, soğumak	être froissé, indisposé	to be offended
dilxwaz	1) taraftar; 2) gönüllü	qui a de la sympathie, sympathisant	sympathetic (to s.o.)
bêdilî	isteksizlik	manque de volonté	unwilling
bêdil	isteksiz	qui n'en veut pas, non disposé	not to want s.th., to be indisposed
bêdiliya yekî kirin	birin kırmak istediğini yerini getirnemek	ne pas répondre aux souhaits de qn	not to answer to s.o.'s hopes, to go against s.o.'s wishes
ji dil nehatin	içinden gelmemek	n'avoir pas le coeur à	not have the heart to...
dil şewitîn	yüreği yanmak	se faire du souci, avoir de la peine	to be worried about
dil peritîn	yüreği parça parça olmak / parçalanmak	avoir le coeur brisé, en lambeaux	to have a broken heart
ebabelek: fesad	fesat, nifak çıkaran, felaket tellale	intrigant, marchand de malheur	intriguer, trouble maker
ecûrê tehl e: eskerî ecûrê tehl e: mecbûrî ye; bixwazî nexwazî ev e; bivê nevê	başka tercihi yok; zorunludur	on n'a pas le choix, c'est obligatoire (litt. amer comme du concombre russe)	you have no choice, it's compulsory willy nilly
bûn serê saza(n): bûn benîştê devê xelkê	dillere düşmek	frayer la chronique	to become the talk of the town
ji beroşê derketin: ji devê gur filitîn	ölümden kıl payı kurtulmak	échapper de peu à la mort	to be saved by the skin of one's teeth; to narrowly escape death
emrê sîvanokê (gangilokê) ye: 'emrkurt e	çok kısa ömürlüdür	il a une existence éphémère (comme une plante printanière)	short-lived
ev hevîr gelek avê hiltîne; ev hevîr dê gelek avê hilîne	bu hamur daha çok su kaldırır	(litt. ce pétrin absorbera encore beaucoup d'eau); ce conflit va encore s'aggraver; on n'en est qu'au début de ce conflit	this is only beginning (of a very long conflict); this trouble will get worse
ez çi dibêjim, bilûra (tembûra) min çi dibêje	dam üstünde saksağan vur beline kazmanyı	(litt. je dis une chose, ma flûte [ou guitare] en dit une autre); tenir des propos décousus, incohérents, passer du coq à l'âne	incoherent; contradictory
ez hêka (madenê) wî nas dikim: ez zanim çi mal e	ne mal olduğunu biliyorum	(litt. je sais de quel oeuf il sort); je sais ce qu'il vaut	I know what he's worth, I know where he came from
felek (dinya/dewran) li serê wî geriya: serî lê geriya	feleği şaştı	(litt. la roue de la fortune s'est retournée contre lui), il est victime de l'infortune; son monde s'est effondré	out of luck, abandoned by fate
fisgenî, genfisk, genfisî	içten pazarlıklı, sinsi	sournois; calculateur	sneaky, underhanded
fitrê yekî xweş kirin; deftera wî dan hev	hesabını görmek; defterini dürmek	régler son compte	to settle accounts with s.o.
filîma (filîmê) wî şewitî; fêşkên wî eşkere bûn; dawa wî ji ser çû	ipliği pazara çıktı	son jeu a été dévoilé; ses intrigues sont révélées	to be unmasked (of a charlatan)
filîma yekî kişandin	birinin filimini çekmek; onu izleyip sonra taklitini yapmak	observer qn pour l'imiter; embobiner qn	to observe s.o., to imitate or trick them
filîm li serî çêkirin	başına oyun getirmek; entrika çevirmek	intriguer contre qn; se jouer	to plot against s.o.

gayê nav golikan: kesê ku bi hingûfên xwe re namîne; bêsewiye, nehêja	kalıbının adamı olmayan, değersiz, düzensiz	(litt. un boeuf parmi les veaux): qui fréquente des gens qui ne sont pas de son rang ou âge, léger mal assorti	s.o. who keeps company with people younger than him; a good for-nothing
gayê xemo, gayê şehbaz: bêkêr	işe yaramayan, beceriksiz, değersiz	incapable, inapte, vaurien	inept, incompetent, worthless (person)
genimê şûvan: di dawiyê de ew ê ji heqê xwe tê der	işini becerebilen; sonuçta hakkından gelebilir	à la fin il trouve son compte; il se tire d'affaire	he gets out of a mess
gêrik tê de ye; xwer (xur) tê de ye	yerinde duramıyor	qui a la bougeotte; qui ne tient pas en place	s.o. who cannot stand still, s.o. with ants in his pants, restless
girara gavanan: xwarina tevlihev	(dilenci çanağı gibi) karmakarışık	très mélangé (comme la bouillie des bergers)	all mixed up (like a shepherd's stew)
girêka xwe bi pişt xistin; girêya xwe pişt heçikê xistin; eba lê quripandin	işini kurtarmak; işini bitirdikten sonra başkalarını düşünmemek	oublier les autres dès qu'on n'a plus besoin d'eux	to be a fairweather friend; to forget others as soon as one no longer needs them
golikê beş; gayê beş	göze batan, saklanamayan	(litt. connu comme un veau bariolé); loup blanc	prominent, sticking out (like a sore thumb)
golikê ber gelek makan; berxê ber du makan	çok yerden yararlanan, çok sahibi olan	qui mange à tous les rateliers, qui a beaucoup de protecteurs	all's grist to his mill; s.o. who feeds at every-ones expense
golikterqîn	iş bozan, oyun bozan	trouble-fête	spoil-sport
çûn ber golikan; bûn golikvan	bir işte, yarışmada ya da toplumda sonuncu olmak	(litt. aller garder les veaux); être la lanterne rouge	to bring up the rear
gotina wî (wê) pere dike	nüfuzu var; sözü para ediyor	il a du poids; sa parole pèse lourd	he carries weight; what he says goes
gû belav kirin; vala peyivîn; pûç ketin	boş yere konuşmak, bok dağıtmak	parler en vain, compter pour de la merde	to bullshit
guh livîn	kulakları oynamak	avoir des oreilles qui bougent, être très éveillé, malin	extremely aware, vigilant
guhan kirin: keç an jina ku mêran dixwaze	(bir kız ya da kadın için) arzu etmek	(litt. faire bouger ses mamelles); désirer un mâle (pour une femme)	to desire (a man — said of a woman) a man hunter (said of a woman)
guhdîk: guh biqul, guh bikun	kulağı delik, olup bitenlerin çabuk farkına varan	qui saisit vite; qui a une bonne oreille	quick on the uptake; one who catches on quickly
guhê xwe bel kirin; guhê xwe veçinîn	kulak kesilmek, pür dikkat dinlemek	dresser les oreilles	to prick up one's ears
guhên xwe li hev dixe	bir şeylere hazırlanıyor	il prépare ou manigance qch des signes	to be hatching a plot (secretly)
gunikreş, reşgunik	çetin ceviz, daşakli	qui a des couilles (litt. qui a des couilles noires i.e. dures	someone who is not afraid of being rebuffed; gutsy
gurçika wî bez girtiye	soğuğa dayanan üşümeyen böbreği yağ, bağlamış	qui résiste au froid; (litt. qui a des reins gras)	someone who can withstand the cold

Devoka Qerejdaxê

(9)

Amadekar : Mahmûd LEWENDÎ

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
rişk	bit yumurtası	lentes	nit, louse egg
rojin: rojîn, kulek; kulînk	1) baca; 2) dam penceresi	1) cheminée; 2) fenêtre pratiquée dans le toit	1) chimney, smokehole; 2) skylight
ro kirin	dökmek, boşaltmak	verser	to spill, empty out
Romî/rom : (eskerê romî, eskerê romê, bextê romê, roma reş)	Türk	anciennement Turc ottoman, Turc	Turk
ron: rohn, ruhn, rehn, hevîr ron hatiye	sıvı, cıvık, açık, ince hamur, cıvık/ sulu olmuş	liquide, fluide, clair	liquid, fluid, clear
ron bûn	sıvılaşmak	être liquide, fluide, clair	to be(come) liquid, fluid, clear
ron hatin : hevîr ron hatiye	sıvı olmak	être liquide (pour le pétrin, etc.)	to be too fluid (of dough)
ruhber: benderuh	canlı	vivant, être vivant	alive, living
ruhistîn	Azrail	(litt. celui qui prend l'âme); l'archange Gabriel (Azrail)	the arch-angel Azrael (Gabriel), taker of souls
rûçikandin: rûqiçandin	yolmak	dépouiller	to pluck (a bird's feathers)
rûçikîn	yolunmak	se dépouiller; être dépouillé	to be plucked
rû girtin: rû stendin	yüz bulmak, şımarmak	être gâté	to be spoilt (by kind treatment), to be emboldened
rû dayîn	yüz vermek	gâter qn	to spoil s.o.
rûşuştî: rûçir	yüzsüz, saygısız	effronté	impertinent, importunate, rude, disrespectful
sak: gedek	manda yavrusu	bufflon nouveau-né	buffalo calf
sam	iğrenç kötü koku	pestilentiel	stench, foul smell
bayê samê	sam yeli	vent pestilentiel	foul wind
sarî barî: al û bal	abuk sabuk, ileri geri	propos décousu, incohérent	incoherent, inconsistent
saw : sehm	dehşet, terör	frayeur, terreur	terror, fright
saw bi ser ketin	ürkmek, korkmak, terorize olmak	être effrayé, terrorisé	to be frightened, terrified
sawa xwe şikandin, sawa xwe girtin	korkusunu yenmek	dépasser sa frayeur	to conquer one's fear
saw girtin	ürkmek, terörize olmak	prendre peur, s'effrayer	to be terrified, to be frightened
sawgirtî	ürkmüş, terörize olmuş	effrayé, terrorisé	terrified, frightened
saxtî	1) yoklama; 2) ziyaret	1) fouille, inspection; 2) visite	1) inspection, search; 2) visit
saxtî kirin, sah (seh) kirin, sax kirin; li ser rê polîsan em saxtî kirin; Remo nexweş bû em çûn saxtiya wî	1) yoklamak; 2) ziyaret etmek; polisler yolda bizi aradı; Remo hastaydı onu ziyarete gittik	1) fouiller, inspecter; 2) visiter, rendre visite; sur la route les policiers nous ont fouillés; Remo étant malade, nous sommes allés lui rendre visite	1) to inspect, search; 2) to visit; on the way, the police searched us; Remo was sick, we went to visit him
semitîn, simitîn, lûç bûn	derinin soyulması, yüzülmesi	s'écorcher	to graze oneself
serqûnç: serqûç, qûç, bi serî	taşarcasına dolu	rempli jusqu'au point de déborder	filled to overflowing
serrax: serlihêf	yorganın üstüne örtülen carcim v.s. gibi örtüler	couvre-lit, tissu ou couverture qu'on met sur la couette	cloth cover for a quilt, bed spread
ser û pê: kelle paça	kelle paça	pieds et tête de mouton (en cuisine)	sheep's trotters (as dish)
sewsî, sewisî, gêj, hewaserî, şeplepêketî	sersem, başı dönen, aklı havada	étourdi, qui a la tête en l'air, dérangé, fofol	absent minded, scatterbrained, dizzy, deranged
sewsî bûn; hewaser bûn	sersemleşmek, başı dönmek	être étourdi, avoir la tête en l'air, être fofol être dérangé	to be dizzy; to become silly, to be absent minded
sewsî kirin, hewaser kirin, şeple pê xistin	sersemletmek, başını, döndertmek	étourdir, faire tourner la tête	to stun, dazzle
sihorîk, sivorî, simore, sivore, sihor, pilûr	sincap	écureuil	squirrel
sêwan	iri çadır kazığı	pal	(pale) large tent stake, stake
li sêwanan xistin	kazığa vurmak	empaler	to impale
sing	kazık	pieu	tent stake
singol, singilk, singot, siqilk, singik	küçük kazık	petit pieu	small tent stake
singodewran	süngü savaşı	combat à armes blanches, à coups de baillonettes	to fight with knives or bayonets
swîravk, sûravk, şoravk, xwêrav	salamura	saumure	brine for pickling
sîrkut	sarmısak döveceği	pilon à ail	garlic press
sîsalk, sîslok, sîsalka gurî, sîsark, sisyark, simsiyark, sîsalek, sîsaleh, sîsyarok	akbaba	vautour	vulture
(ji **sîs** *albîno* [*blanc*], **serî** [*tête*] **sîserk** *qui a la tête blanche*)	akbaba	 vautour	albino, (white), (head), white-haired
sorsork	düğün evinin damına asılan ve düğün evini belirten kırmızı bez parçası	fanion rouge hissé sur le toit de la maison du marié pour marquer le lieu du mariage	red cloth hung from roof of house where wedding is being held to mark the house for wedding guests
sût, sûtal, sûtik, sutar, beredayî, sakûl	başıboş, ipsiz sapsız	vaurien, va-nu-pieds	good-for nothing, free loader
sûyîna kulavan, sûyîn, sûn, hesûn, hisûn, sûtin	1) keçeyi ayakla sıkıştırmak; 2) bilemek, kesici aletleri bilemek	1) compresser le tapis en feutre; 2) aiguiser (couteau, sabre)	1) to press a felt carpet; 2) to hone/whet/sharpen (knife or sword)
şayîş, fikare, jêpelikandin	çekinme	hésitation, appréhension	hesitation, apprehension

çelitîn	çizilmek, hafif yararlanmak	s'égratigner	to be wounded slightly, get scratched
çelitandin	çizmek, hafif yaralamak	égratiner	to wound slightly, scratch
kevil kirin: guran, post kirin	derisini yüzmek	dépouiller, écorcher	to peel, skin
zelitandin: rût kirin, tazî (rûs) kirin	soymak, yüzmek	dépouiller, mettre à nu	to skin, flay, strip
serapîra: serapîra doza mêra dike	bunca yaştan sonra	sur le tard; à un âge avancé	late in life
sercil	istenen kızın babasına olurunu aldıktan sonra sunulan hediye	présent offert au père d'une jeune fille après qu'il ait consenti au mariage	gift given to the prospective bride's father after obtaining his consent for marriage
serdeng: pezê sernerm, milahim	uysal koyun	mouton docile, obéissant	docile, obedient (sheep)
serkul; kersil; pîsiya keran	eşek dışkısı	crotte d'âne	donkey manure
bişkul, pişkil, kuşbil; kospil, pîsiya pez, bizin, xezal û heştiran	koyun, keçi, deve dışkısı	crotte de mouton, chèvre	sheep or goat feces (in little balls)
ters, teskul, fişqî, posil	at dışkısı, fışkı	crotte de cheval	horse manure
rêx: pîsiya ga û mangan	tinet tersi	bouse	cow manure, dung
şayîşan ji yekî kirin, jê pelikandin, jê fikare kirin, xwe jê kirin	birinden çekinmek	appréhender qn, craindre qn	to keep one's distance from s.o.
şeb	şap	alun	alum
şekirok, baxoxe, serteşîk, (lat. echinops sphaerocephalus)	geniş yuvarlak başlı bir diken türü	variété de chardon	a variety of thistle
pirpirok, pirpirk	yabani hindiba	pissenlit	dandelion
şale, şêl, xeşe	sırtıyla taşınan sap, ekin	charge de bottes d'épis	load of sheaves of corn
şemedan, cilşema	muşamba	toile cirée; cire	wax cloth; wax, oil cloth, tarpaulin
beng, benc	benc	jusquiame, herbe aux poules	henbane
şemitokî, şimitokî, tehisokî, terişokî, şiqitokî	kaygan	glissant	slippery
şemitîn; terişîn, xurişîn, şiqitîn	kaymak	glisser	to slip, slide
şepelî, şapûşêl, şape	sağanak yağmuru	averse	cloudburst, downpour
şeplor, lûr, lîr, bafilok	sıcaktan, soğuktan ya da bazı yemeklerden meydana gelen kaşıntılı bir cilt alerjisi	allergie cutanée à la suite d'un excès de froid, de chaleur ou de certains aliments	rash resulting from heat, cold, or as a reaction to eating certain foods
şeşek, şeşik	Ramazan bayramından sonra tutulan altı günlük oruç	un jeûne de six jours observé après la fête du Ramadan	6 day fast observed after Ramadan
şevaro, şevûroj	gece gündüz	jour et nuit, sans discontinuité	round the clock
şeqşeqî kirin	bacaklarını birbirinden ayırmak	écarter les jambes (d'une bête)	to pull apart the legs (of an animal), todraw and quarter

Du'a û niyaz

Amadekar : Elîşêr

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
amîn!	amin!	Amen!	Amen!
aqibeta wî serê te!	darısı başına!		the same to you
bereketa Îbrahîm Xelîl tê de be!	İbrahim Halil'in bereketi içinde olsun!	que la prospérité d'Abraham y soit!	may Abraham's blessing be on it
bereketa Xwedê bikeve mala te!	Allahın bereketi evinde olsun!	que la prospérité de Dieu soit dans ta maison	may God's blessing be on your house
bereketa Xwedê bikevê!/ bereketa Xwedê lê be!	Allahın bereketi içinde olsun!	que la prospérité de Dieu soit là-dedans!	may God's blessing reach him
berxwedar bî!	berhudar ol!	(litt que cela te profite bien!) que Dieu te bénisse!	God bless you!
bextê te spî be!	bahtın açık olsun	que la fortune te soit favorable!	may good fortune be with you!
bi pê û par be! (piranî gava ku bûkan tînin ji xezûr û xwesûyan re tên gotin)	gelini getirdikten sonra kayın peder ve kaynanaya söylenir: ayağı uğurlu olsun, berket getirsin!	se dit aux beaux-parents de la mariée: que sa venue apporte bonheur et prospérité à votre famille	said to bride-groom's parents of their new daughter-in-law: may her feet bring prosperity!
bila bi dê û bab mezin be!/ bi dê û bav mezin bibe!	analı babalı büyüsün!	se dit lors de la naissance d'un enfant: qu'il grandisse entouré de ses parents!	at the birth of child: may s/he grow up with both parents!
bila ciyê te bibe behişt (cennet)!/ behiştî bî!/ bila cennetmekan be!/ bila behişt behra te be!	mekanın cennet olsun!	que ton séjour soit le paradis	may you end up in heaven/ paradise!
bila li te bibe goşt û xwîn!/ bi goşt û xwîn be!	yemekten sonra söylenir: canına afiyet! (canına kan ve et olsun!)	se dit après un repas: que cela te profite bien (litt. que cela devienne sang et chair); assimile-le bien!	after a meal: may it become flesh and blood, may it be nourishing for you!
bila 'emrê min li ber emrê te bigere!/ bikeve!/ bila Xwedê 'emrê min li ser 'emrê te zêde bike!	ömrüm sana ömür olsun!	que ma vie s'ajoute à la tienne!	may my years be added to yours!
bila li te bigivire!	yarasın, helalı hoş olsun!	que cela te profite bien!	may you derive benefit/nourishment from it (of food)
bila bi hev re pîr û kal bin! / bi hevre (pêkve) pîr û kal bibin!	aynı yastıkta yaşlanasınız!	se dit aux nouveaux mariés: que vous vieillissiez ensemble!	may yougrow old together!
bila perr û baskên Xwedê li ser be!/ bila sitara Xwedê li ser be!	Allahın kanatları üzeride olsun; Allah seni korusun	que Dieu te prenne sous ses ailes!; que Dieu te protège!	may God take you under his wings, may God protect you
bi silametî rabî!	selametle kalkasın!	remets-toi vite!	a speedy recovery!
bi xêr be!	hayırlı olsun!	que cela te porte du bien!	may this do you good
bila Xwedê bi ber du'ayên salihan bixe!/ bila Xwedê li ser du'ayên salihan bixe!	Allah seni salihlerin duasına versin!	que Dieu te fasse bénéficier des prières des dévots!	may God make you benefit from the prayers of the pious
bila Xwedê şifayê xêrê bide!	Allah hayırlı şifalar versin	que Dieu accorde une guérison bénéfique!	may God grant a good cure
bila Xwedê û Pêxember bên hawara we! / şêx 'Evdulqadir Geylanî li hawara te bêt!	Allah ve Peygamber imdadına gelsın	que Dieu et le Prophète viennent à ton secours!	may God and the Prophet come to your aid
çavê Xwedê li te be!/ di bin çavdêriya Xwedê de bî!	Allah seni korusun!	que Dieu veille sur toi!	may God's eye be on you!
dengê te xweş!	(türkü söyleyene söylenır): sesin hoş olsın; ağzına sağlık!	se dit pour une personne qui chante: que ta voix vive, soit belle!	said to someone singing: may your voice be pleasant!
dengê te li dinê be!	sesin dünyada kalıcı olsun	que ta voix reste au monde!	may your voice be permanent in the world!
derdê te li canê min bikeve!	derdin canıma değsin	que je prenne sur moi ton mal!	may your illness fall on me
derek te pê neêşe!	(yemekte) bir yerine dokunmasın!	se dit à qn qui mange ou boit: que cela ne t'indispose pas!	said of s.o. eating and drinking: may this not do you harm
destê şêx Ebdulqadir li pişta te be! (pêxember/ şêx û meşayîqan/ ocaxa mala şêx)	şeyh Abdulkadir (Geylani)'nin (peygamber/ şeyhlerin/ eli sırtında olsun, yardımı olsun!	que le cheikh Abdulkadir Geylani (fondateur de la confrérie Qadiriya) vienne à ton aide	may Sheikh Abdulqadir Geylani (founder of the Qadiriyah sect) come to your aid
destê te sax be! /destê te xweş be!/ destê te ter û hêşîn be!/ destê te zêrîn be!	yemekten sonra ev sahibesine denir: ellerine sağlık; ellerin var olsun!	se dit après le repas à la maîtresse de maison: que tes mains vivent!	may your hands live (be moist and green) said to the hostess after a meal
di dilovaniya Xwedê de be!	Allahin rehmetine kavuşsun!	qu'il jouisse de la miséricorde de Dieu!	may he enjoy God's mercy
di nav xêr û şahiyê de be!	şen ve esen ol!	soit dans la joie et le bien! (se dit aux nouveaux mariés)	may you live joyful and prosperous (said to newly-wed)
deweta we li ser xêrê be! di nav xêr û şahiyê de be!	düğününüz hayırlı olsun!	que votre fête soit bénie	may your wedding be blessed!
emrê te dirêj be!	ömrün uzun olsun!	que ta vie soit longue	may your life be long!
emr dirêj bî!	uzun ömürlü olsun!	que tu aies une longue vie!	may you have a long life!
evên kevin, hezarî nûh/ bi xêr û xweşî biqetînî!/ hezaran bidirînî (biqetînî)!	yeni bir elbise giyene denir: bunu eskit, bin tane yenisini de; (giysi için) bin tanesini eskitesin	se dit à la personne qui porte un vêtement neuf: use bien celui-ci et mille autres vêtements neufs	said to someone wearing new clothes: wear this one out and (may you have) a thousand new ones
ez çawan ji te xweş im, bila Xwedê jî wisan ji te xweş be!	senden nekadar razı isem Allah da seni o kadar razı etsin!	que Dieu soit content de toi autant que je suis content de toi	may God be as pleased with you as I am
ez goriya te bim, ez nezrê te bim, ez qurbana te bim!/ ez bibim tesediqa serê te!/ ez dora serê te bigerim!	kurbanın olayım!	que je sois sacrifié(e) pour toi	may I be a sacrifice for you!
ez derdê te nebînim!	derdini görmeyeyim	que je ne voie pas ta mort! que je ne te survive pas	may I never see your death!

ez kêmaniya te nebînim!	eksikliğini görmeyeyım	que je ne souffre pas de ton absence (mort)	may I not suffer your loss!
gora te tijî nûr be!	kabrin nur dolsun!	que ta tombe soit remplie de lumière!	may your grave be full of light!
gora wî fireh be!/ gorfireh be!	kabri geniş olsun!	que sa tombe soit vaste	may your grave be great!
goşt pê bigivire!	güçlü kuvvetli olsun!		may s/he flourish!
her hebe! /daîmî be!/ tim hebe!/	daimi olsun; var olsun!	se dit après un repas ou après avoir reçu un don: qu'il y en ait toujours!	said after a meal or after receiving a gift: may it always be so!
her têr û tijî be!	(sofra) bol olsun!	que ta table soit pleine et bien garnie!	may your table be well spead!
hezar salî bî!	bin yıl yaşa!	que tu vives mille ans!	may you live a thousand years!
hûn li ser balgiyekî pîr û kal bin!	yeni evlilere söylenir: aynı yastılıta yaşlanın!	se dit aux nouveaux mariés: que vous vieillissiez ensemble (ayant la tête sur le même traversin)	said to newlyweds: may you grow old together! (on the same pillow)
kevir li ber piyên te nekevin!	yola çıkana söylenir: ayağın taşa takılmasın! yolun açık olsun!	se dit à qn qui part en voyage: que tes pieds ne rencontrent pas d'obstacle (litt. pierres): bon voyage!	said of someone going on a trip: may no stones (obstacles) get in the way of your feet!
kevirê ku li ber lingê te bikeve, bila li çavê min bikeve!	ayağına takılan taş gözüme takılsın!	(litt. que la pierre qui fait obstacle à ton pied me tombe sur les yeux!)	may the stones in your way fall on my eyes!
li ser xêrê be! /li te xweş bît!			may it be for the best!
mala te ava be! / mala te ava!/ malî ava!	evin müreffeh olsun; sağ ol!	(litt. que ta maison soit prospère); merci!	may your home prosper, thank you!
mala te ava, tijî bûk û zava!	evin müreffeh olsun, gelin ve güveği dolsun!	(litt. que ta maison soit prospère); qu'elle s'emplisse de nouveaux mariés!	may your house prosper and be full of newlyweds!
mala te ava Xwedê kurê te bike zava!	evin müreffeh olsun, oğlum güvey olsun!	(litt. que ta maison soit prospère, que ton fils prenne femme)!	may your house prosper and your son take a wife
malê ji te hezar malî!/ ji vê malê hezar mal çêbe!	bu evden bin ev türesin!	que cette maison produise mille autres	may 1,000 households come from yours
mandî nebî!/ qewet be! Xwedê qewetê bide!	kolay gelsin, yorulmayasın!	se dit à qn qui travaille: ne soit pas fatigué que Dieu te donne des forces!	said to s.o. working: don't tire your self, may God strengthen you
me kêm kir bila Xwedê zêde bike!	yemekten sonra söylenir biz azalttık Allah çoğaltsın; Allah yerini doldursun!	se dit après un repas: nous avons diminué (votre richesse) que Dieu la multiplie	said after a meal: we've taken from it, may God increase it
min gerdena te azad kir Xwedê jî azad bike!	seni azat ettim, Allah da azat etsin!	je te fais grâce que Dieu t'accorde grâces aussi!	I grant you mercy, may God grant you it too
mirada te hasil be!/ Xwedê a dilê te bi cih bîne!/ Xwedê li gor dilê te bide te!	Allah gönlüne göre versin!	que Dieu t'en donne selon ton coeur que tu vives longtemps	may God give you what you wish for
mûyê spî li çoga te kevin!	dizlerinde ak tüy bitsin, çok yaşayasın!	jusqu'à ce que les poils de tes genoux blanchissent!	till the hairs on your knees go white
noşîcan be!/ sihet be!	bir şey içene söylenir: afiyet olsun; sıhhatler olsun!	se dit à qn qui boit: que cela te profite, bonne santé!	said to someone drinking: to your health
oxira te oxira xêrê be!/ vegera (oxira) te ya xêrê bît!	uğurlar olsun; uğrun hayırlı olsun!	se dit à qn qui part en voyage: (litt. que ton augure soit heureux); bon vent, bon voyage	said to someone going on a trip: good luck
pîroz û mibarek (bimbarek) be!	mübarek olsun!	(litt. que cela te soit béni); mes compliments (pour qn qui porte un nouveau vêtement ou de nouvelles chaussures)	said to someone wearing new clothes or shoes: may it be blessed
qelema te şên û geş be!	yazana denir: kalemin şen ya da var olsun!	se dit à un écrivain: que ta plume soit prospère! ou épanouie!	said to someone writing: may your pen prosper
rehma Xwedê lê be!/ rehma Xwedê li dê û babê te be! rehmeta Xwedê lê be (bit)!	Allah rahmet eylesin!/ anana babana rahmet!	que Dieu soit clément avec toi!; avec ta mère et ton père	may God be merciful to you; to your parents
rehma Xwedê li miriyên haziran!	Allahın rahmeti hazırların ölüleri üzerine olsun!	que la miséricorde de Dieu soit sur les mânes des morts des présents!	may God have mercy on the ancestors of those present
serderiya te zêr be!	eşiğin altın olsun	que le linteau de ta porte soit en or! que ta maison soit prospère!	may the lintel of your gate be of gold; may your house prosper!
siheta te xweş be!	sağol, sağolsın	bonne santé à toi, bravo!	good health!
siya Xwedê li ser te be!	Allahin gölgesı üzerinde olsun	que l'ombre de Dieu soit sur toi!; que Dieu te protège!	may God's shadow be upon you; may God protect you!
sofra we daîmî be!	sofranız daimî olsun!	que votre table soit éternelle (se dit après un repas)	(said after a meal) may your table always be set
taya te bi mirina min be!	sen sıtma olma, ben öleyim	que je meure plutôt que de te voir pris de fièvre!	may I die rather than see you taken by fever!
tu bi mirazê xwe şa bibî!, tu bi mirada xwe bikevî!	muradına eresin!	que tes voeux soient exaucés! (se dit aux femmes, aux jeunes mariés)	may you attain your desire, may your wishes be granted (said to newly weds and young people)
tu bi xêr û silametî biqetînî!	güle güle eskitesin!	se dit à qn qui porte un nouvel habit ou de nouvelles chaussures: use (le/les) dans la joie!	said to someone wearing new clothes or shoes) wear it out in good health, weart it well
tu bibî hezar salî!	bin yıl yaşa!	que tu vives mille ans!	may you live 1,000 years
tu hezar cejnan bibînî!		que tu connaisses mille autres fêtes!	may you enjoy a thousand more festivities
tu kêmaniyê (kêmasiyê) nebînî!	hiç eksikliğin olmasın!	que rien ne te manque!	may you lack nothing
tu li herdu dinyan (cîhanan) jî rûspî bî!, tu dîn û dinya rûspî bî!	iki dünyada da yüzün ak olsun!	que ta tête soit haute! (que tu sois honoré/e) dans les deux mondes!	may you be honoured in this world and in the next
tu nekî Xwedê bide te!	sen yapmadan Allah versin!	que Dieu te donne même lorsque tu ne fais rien!	may God give you (sthg) even if you have done nothing (to deserve it)
tu nemirî!	ölmeyesin, yaşa!	puisses-tu ne pas mourrir!	may you not die
tu rahêjî axê di destê te de bibe zêr!	tuttuğun toprak elinde altına dönüşsün!	que la terre que tu prends dans la main devienne or!	may the dirt you pick up turn to gold in your hands
tu, tu kul û derdan nebînî!	dert görmeyesin!	que tu ne souffres d'aucun mal	may you suffer no grief!
tu xêrandar bî!/ di nav xêrê de bî! tu xêrdar bî!/ tu xwedanê xêran bî!	hayırdar ol, hayırlar gör	que tu sois entouré du bien! que tu ne connaisses que le bien!	may all around you be good!
xoceyê Xizir bi te re be!/ destê xocê Xizir li pişta te be! Xidir nebî alîkarê te be!/ Xizir pêxember li gel te bît!	Hıdır İlyas yardımcın olsun!	que le prophète Elie te vienne en aide!	may Khidr (the prophet Elijah) be with you
Xwedê 'emrê te dirêj bike!	Allah uzun ömürler versin!	que Dieu t'accorde longue vie!	may God grant you long life
Xwedê bedena te şên bike! (piranî ji bûkan re tê gotin)	geline söylenir: Allah bedenini şenlendirsin! (çocuk versin)	se dit à la jeune mariée: que Dieu rende ton corps fertile! (épanoui); que tu puisses avoir une descendance nombreuse!	said to a new bride: may God make your body fertile; may you have many offspring
Xwedê bêtifaqiyê neke nava we!	Allah aranıza nifak sokmasın!	que Dieu vous protège de la discorde! (division)	may God protect you from disagreements
Xwedê bigihîne ruhê miriyan! Xwedê bigihîne ber destê miriyan!	Allah ölülerin ruhuna kavuşturşun! (sadaka dağıtana ya da ölü yemeği verene söylenir)	se dit à ceux qui font une aumône: que Dieu en fasse bénéficier les âmes de vos morts!	may God (accept) the soul of the dead
Xwedê deriyê xêrê li te veke!	Allah sana hayır kapısını açsın!	que Dieu t'ouvre la porte du bien!	may God open for you the gate of goodness
Xwedê şên û qedîm bike!	misafir kalınan evden ayrılırken söylenir: eviniz şen ve kadim olsun!	se dit lorsqu'on quitte une maison où on a passé quelque temps: que ta maison soit vivante et durable! (antique)	may God give you strength and prosperity!
Xwedê li halê te binêre!	Allah haline acısın yardımcın olsun!	que Dieu voie ton état! (et y remédie), se dit à qn qui est malade ou en détresse	may God see your condition! (and cure it) said to someone who is ill
Xwedê îmana te kamil bike!	Allah imanını kamil etsin!	que Dieu t'accorde une foi complète!	may God make your faith perfect!
Xwedê îmanê bide te!	Allah sana iman versin!	que Dieu t'accorde la foi	may God give you faith!
Xwedê ji dê û babê te razî be! Xwedê ji te razî be!	Allah annenden babandan, (ya da senden) razı olsun!	que Dieu soit content de tes parents (de toi)	may God be pleased with your parents (you)!
Xwedê kesî bêpişt neke!	Allah kimseyi desteksiz (arkasız) bırakmasın!	que Dieu ne laisse quiconque sans soutien	may God leave no one without support!
Xwedê kesî bêxwedî (bêxweyî an bêkes) nehêle! Xwedê kesekî bêxwedî neke!/ Xwedê kesî bêkes neke!	Allah kimseyi sahipsiz bırakmasın!	que Dieu ne laisse personne sans protecteur	may God leave nobody unprotected!
Xwedê kurekî bide te!	Allah sana bir erkek çocuğu versin!	que Dieu te donne un fils	may God give you a son!
Xwedê mala te ava bike!	Allah evini müreffeh kılsın!	que Dieu rende ta maison prospère	may God make your household prosper!
Xwedê me ji belayên hîn mezintir bisitirîne!	Allah bizi daha büyük belalardan korusun!	que Dieu nous protège de plus grands malheurs	may God protect us from worse calamities!
Xwedê me li ber du'ayê te bixe!	Allah bizi hayır duandan mahrum etmesin!	que Dieu ne nous prive pas de tes prières	may God not deprive us of your blessings/ prayers!
bila serê te sax be!	başın sağ olsun!	se dit aux proches d'un défunt: (litt. que ta tête vive); longue vie à toi!	said to the family of s.o. who has died: may your head live; (may you have a long life)

Xwedê dengê te bibihîze!	Allah sesini duysun, dileklerini yerine getirsin!	que Dieu t'entende! (se dit à qn qui exprime de bons voeux)	from your mouth to God's ear, may God hear your wish!
Xwedê min nezrê te bike! Xwedê min je te re bike nezir! Xwedê min qurbana te bike!	Allah beni sana kurban etsin!	que Dieu fasse que je sois sacrifié pour toi (pour que tu restes en vie)	may God sacrifice me instead of you (so that you remain alive)
Xwedê mirazê (miradê) dilê te bike!	Allah muradını yerine getirsin!	que Dieu exauce tes voeux (se dit surtout à des jeunes gens pour leur souhaiter un mariage selon leur voeux)	may God make your wishes come true (may God grant your wishes)
Xwedê nivînên xêrê bide te!	hasta yatağında olana denir: tanrı yatağını hayırlı kılsın!	(litt. que Dieu t'accorde un lit de bien!); se dit à un malade: prompt rétablissement!	may God give you a bed of goodness, healing, said to s.o. ill (i.e. speedy recovery)
Xwedê quwetê bide te	Allah kolaylık versin, kolay gelsin!	que Dieu te donne de la force!	may God give you strength
Xwedê selametiyê (selametiya xêrê) bide!	Allah (sana) selametler versin!	que Dieu t'accorde le salut	may God save/protect you (may God keep you safe)
Xwedê te bi dewraneke mezin bighîne!	Allah seni yüce makamlara ulaştırsın!	que Dieu te fasse accéder à un rang élevé	may God elevate your station
Xwedê te bihêle!	Allah seni korusun!	que Dieu te garde	may God keep you among the living, protect you
Xwedê te bixefirîne!	Allah seni bağışlasın!	que Dieu te pardonne (tes péchés)	may God forgive you
Xwedê te ji gunehan efû bike! Xwedê gunehên te efû bike!	Allah günahlarını afetsin!	que Dieu pardonne tes péchés	may God forgive your sins
Xwedê te ji qeza û belayan biparêze!	Allah seni kaza ve belalardan korusun!	que Dieu te protège des accidents et malheurs	may God protect you from adversity
Xwedê te li (ji) ser serê zarokên te kêm neke!	Allah seni çocuklarının başından eksik etmesin!	que Dieu fasse que tes enfants ne soient pas privés de toi	may God not deprive your children of your company
Xwedê te ji qudûmê dest û lingan neke! (an kesî) nexe nav dest û piyan	Allah seni el ayak altında bırakmasın!	que Dieu ne te prive pas de l'usage de tes mains et pieds	may God not deprive you of the use of your hands and feet
Xwedê we bi hev şa bike!	Allah sizi mesut etsin!	que Dieu vous rende heureux (se dit aux mariés)	may God make you happy together
Xwedê we bisitirîne!	Allah sizi korusın!	que Dieu vous protège	may God protect you
Xwedê yekî (yeke) bi dilê te bide te!	Allah sana gönlüne göre birini versin!	que Dieu t'accorde qn selon ton coeur	may God give you a mate who is pleasing to you
Xwedê yeka te bike deh!/ Xwedê yeka te bike didu!	Allah bir verdiğini on etsin!	que Dieu décuple tes richesses!	may God increase your wealth
Xwedê bab û birayê te bihêle!	Allah babanı ve kardeşlerini korusun!	que Dieu garde ton père et tes frères!	may God preserve your father and brothers!
Xwedê bi rehma xwe şa bike!	Allah rahmetiyle şad etsin!	se dit aux proches d'un défunt: que Dieu le réjouisse par sa clémence!	said to the family of one who has died: may God's mercy rejoice him!
Xwedê bîhna we fireh bike (ket)!	Allah sabırlar versin!	que Dieu vous accorde de la patience!	may God grant you patience!
Xwedê bike kefaretê gunehan!	Allah günahlara bedel saysın!	se dit à un malade: que Dieu compte tes souffrances comme répentance de tes péchés!	said to s.o. sick: may God count your pain as repentence for your sins!
Xwedê çira wî ji tune de vêxe!	Allah çırasını yoktan yaksın!	que Dieu éclaire (allume) sa lanterne	may God light his (her) lantern!
Xwedê çu meraqa di dilê te de nehêle!	Allah gönlünde hiçbir gam bırakmasın!	que Dieu ne laisse nul souci dans ton coeur!	may God free your heart from worries!
Xwedê dengê te bibihîze (sehbike)!	Allah sesini duysun!	que Dieu t'entende!	may God hear you!
Xwedê derd û bela neke nesîbê te!	Allah sana dert ve bela nasib etmesın!	que Dieu t'épargne souffrances et calamités!	may God spare you from pain & calamity!
Xwedê derê tifaqan (qeza û belayan) bigre!	Allah bela kapısını kapatsın!	que Dieu ferme la porte des calamités!	may God close the door on calamity!
Xwedê destê rastê muhtacê destê çepê neke!	Allah sağ eli sol ele muhtac etmesin!	que Dieu fasse que la main droite n'ait pas besoin de la main gauche!	may God ensure that your right hand has no need of your left!
Xwedê dilê te şahî biket!	Allah gönlünü şad eylesin!	que Dieu réjouisse ton coeur!	may God rejoice your heart!
Xwedê dilê te xweş bikit!	Allah gönlünü hoş etsin!	que Dieu rende ton coeur heureux!	may God make your heart happy!
Xwedê gerdena te azad bike!	Allah seni azat eylesin!	que Dieu te rende libre (ou qu'il affranchisse)!	may God free (liberate) you!
Xwedê guh li dengê te bît!	Allah sesin duysun (kulak versin)!	que Dieu prête l'oreille à ta voix!	may God lend an ear to your voice!
Xwedê li halê te binêre!	Allah haline baksın!	que Dieu veille sur toi! (litt. sur ton état)	may God watch over you!
Xwedê hewe biparêzit!	Allah sizi korusun!	que Dieu te protège!	may God protect you!
Xwedê ji dîn û îmanê bêpar neke!	Allah dinden ve imandan mahrum etmesin!	que Dieu ne nous prive pas de la religion et de la foi!	may God not deprive us of our religion and faith!
Xwedê ji qeza û belayan bisitirîne! / Xwedê me ji bela û afatan sitar biket! / Xwedê me sitar biket! Xwedê qeza û belayan ji ber derê we dûr xîne! Xwedê te ji bela û afatan sitar biket!	Allah kaza ve beladan korusun!	que Dieu (te) protège des accidents et des calamités	may God protect (you) from accidents and calamities!
Xwedê we şermezar neke!	Allah sizi utandırmasın!		
Xwedê zarokên te ji te re bihêle!	Allah (çocuğunu) sana bağışlasın!	que Dieu garde (tes enfants) pour toi!	may God preserve your children!
Xwedê kêmaniya dengê te neke!	Allah sesini eksiltmesin!	que Dieu ne nous prive pas de ta voix! (litt. ne fasse pas manquer ta voix)	may God not deprive us of your voice!
Xwedê kêmaniya te nede! Xwedê kêmaniya te neke!	Allah seni eksik etmesin!	que Dieu ne nous prive pas de toi!	may God not deprive us of you!
Xwedê kesî li xwe neheyîrîne!	Allah kimseyi darda bırakmasın!	que Dieu ne laisse personne dans l'adversité!	may God leave no one in adversity!
Xwedê li halê te were hewarê!	Allah imdadına yetişsin!	que Dieu vienne à ton secours!	may God come to your aid!
Xwedê me bide bi xêra te!	Allah bizi hayrına versin!	que Dieu nous fasse profiter de tes bienfaits!	may God allow us to enjoy your good deeds!
Xwedê me nede şermê!	Allah bizi utandırmasın!	que Dieu nous épargne la honte!	may God spare us from shame!
Xwedê min bi goriya te ke!/ Xwedê min bi qurbana te ke! Xwedê min li dora serê te bigerîne!/ Xwedê min li dora te bigerîne!	Allah beni sana kurban etsin!/ kurbanın olayım!	que Dieu me sacrifie pour toi (ou à ta place)!	may God sacrifice me in your place!
Xwedê miradê miradxwazan hasil bike yê me jî pê (ve) re! Xwedê mirazê xwedanmirazan hasil bike yê me jî tê de!	Allah herkesi muradına kavuştursun bizi de onlarla!	que Dieu exauce les voeux de chacun et les nôtre aussi !	may God grant the wishes off all and ours too!
Xwedê mirazê dilê te bike! / Xwedê mirazê dilê te hasil bike!	Allah muradına kavuştursun!	que Dieu exauce les voeux de ton coeur!	may God grants your heart's wishes!
Xwedê mirinê nede!	Allah ölüm göstermesin!	que Dieu nous épargne de la mort!	may God spare us from death!
Xwedê mirov ji nezera çavan bisitirîne!	Allah insanı nazardan korusun!	que Dieu nous protège du mauvais oeil!	may God protect us from the evil eye!
Xwedê mirov neke benîştê devê xelkê!	Allah insanı elalemin ağzına sakız yapmasın!	que Dieu fasse que l'on ne devienne pas de la gomme à mâcher dans la bouche des autres!	may God ensure that we do not become chewing gum in the mouths of others!
Xwedê mirov nexe ser zar û zimanan!	Allah insanı dillere düşürmesin!		
Xwedê neyne serê tu kesî!	Allah kimsenın başına getirmesin!	Dieu fasse que personne ne connaisse pareille chose!	may God prevent that from happening to any one!
Xwedê nûra çavê te kêm neke!	Allah gözünün nurunu eksiltmesin!	que Dieu ne réduise pas la lumière de tes yeux!	may God not lessen the light of your eyes!
Xwedê qeyda wî veke!	Allah bağlarını çözsün!	que Dieu le libère de ses fers!	may God release him from his schakles!
Xwedê quwetê bide we!	Allah size güç versin!	que Dieu vous accorde de la force!	may God give you strength! more power to you!
Xwedê me rojekê jî bê te nehêle!	sensiz bir gün kalmayalım!	Dieu fasse que l'on ne reste pas un jour sans toi!	may not a day pass without you!
Xwedê sebrê bidet we!	Allah size sabırlar versin!	que Dieu vous donne de la patience!	may God grant you patience!
Xwedê serê ‘eyalê me bihêlit!	Allah aile reisimizi korusun!	que Dieu garde le chef de notre famille!	may God preserve the head of our familly!
Xwedê serî li we negerîne!	tanrı başınzı dara çokmasın!	que Dieu vous épargne l'adversité!	
Xwedê silametiyê bide te!	Allah sana selamet versin!	que Dieu t'accorde le salut!	may God grant you health!
Xwedê te ‘efu bike!	Allah seni afetsin!	que Dieu te pardonne!	may God forgire you!
Xwedê te bê war neke!	Allah seni ocaksız bırakmasın !	que Dieu ne te laisse pas sans succession! (litt. sans foyer)	may God note leave you childless!
Xwedê te bigihîne dewraneke mezin!	Allah seni ulu dara sokmasın!	que Dieu te fasse accéder à de hautes responsabilités!	
Xwedê te hewce nekit!	Allah seni muhtac etmesin!	que Dieu ne te laisse pas dans le besoin!	may God save you from need!
Xwedê te ji dest û piyan neke! Xwedê te ji qudûman neke! Xwedê te ji qudûm de nexîne! Xwedê te ji qedem nehêlît!	Allah seni ellerinden kollarından mahrum etmesin!	que Dieu ne prive pas de tes membres!	may God not deprive you of hands or feet!
Xwedê te ji nav zarokên te nebet!	Allah seni çocuklarından koparmasın !	que Dieu ne t'enlève pas à tes enfants!	may God not separate you from your children!
Xwedê te ji axa kolemîşkan bisitirîne!	Allah seni görünmeyen belalardan saklasın!	que Dieu te garde des calamités invisibles!	
Xwedê te muhtacê namerdan neke!	Allah seni namerde muhtaç etmesin !	Dieu que t'aies pas besoin des salauds!	may God protect you from scoundrels!
Xwedê û pêxember bi te re bin!	Allah ve Peygamber seninle olsun	que Dieu et le Prophète soit avec toi!	may God and the Prophet be with you!
Xwedê wan bi hev re pîr û kal bike! Xwedê we bi hev re kal û pîr bike!	Allah onları birlikte yaşlandırsın !	que Dieu les fasses vieillir ensemble!	may God see that they reach old age together!
Xwedê we bi hev şa bike!	Allah sizi birlikte mutlu etsin!	Dieu fasse que vous ayez la joie ensemble!	may God bring you together!

Xwedê we ji ber hev nexe!	Allah birliğinizi bozmasın!	que Dieu ne rompe pas votre entente!	may God keep you together!
Xwedê xêra te binivîsit!	Allah hayrına yazsın (saysın)	que Dieu inscrive ton bien fait!	may God inscribe your good deeds!
Xwedê xêra wî qebûl bike!	Allah bayrını kabul etsin	que Dieu accepte son bienfait!	may God accept his good deeds!
Xwedê ya dilê te bi cî bîne!	Allah gönlündekini yerine getirsin	que Dieu accomplisse le voeu de ton coeur! (litt. ce que tu as dans le coeur)	may God bring your wish to pass!
Xwedê yekîtiya hewe xerab neket!	Allah birliğinizi bozmasın !	que Dieu ne rompe pas votre union!	may God preserve your unity!
Xwedê zêde bike!	Allah artırsın !	que Dieu le démultiplie!	may God increase it!
Xwedê, tu, me û hemî ummeta Mihemmed ji şefa'eta xwe kêm nekî!	Allahım, bizi şefaetinden eksik etme !	ô Dieu ne nous nous prive pas de la clémence!	may God not deprive us of his mercy!
Xweşî be!	sihhatler olsun!	bonne santé!, bon bain!	
Ya şahê Neqşebend!	ey Nakşebendi şahı!	ô Seigneur des Naqchébendin!	o King of Naqshbendis
Ya Rebî şikir ji te re!/ şikir ji Xwedê re!	ya Rab, sana şükürler olsun !	grâce à toi, ô Dieu!	thank God/ the Lord!
Ya Rebî tu me muhtacî kesî nekî!	ya Rab bizi, kimseye muhtaç etme !	ô Dieu, fasse que nous n'ayons pas besoin d'autrui!	o Lord, may we not need the help of others!
Ya Rebî tu me ji nezera xerab bisitirînî!	ya Rab, bizi kem gözden esirge	ô Dieu, protège-nous du mauvais oil!	o Lord, protect we us from evil eye!
Ya Rebî tu me ji ya hayê me jê tune bisitirînî!	ya Rab, bizi bihaber olduğumsuzdan koru!	ô Dieu garde-nous de ce que nous ignorons!	o Lord, protect us from the unknown!
Ya Rebî tu me kêmî kesî nekî!	ya Rab, bizi kimseden eksik etmeyesin!	ô Dieu, fasse que nous ne soyons pas moins que quiconque!	o Lord, don't make us less than anonyme else!
Ya Rebî tu qenciyê ji dilê me kêm nekî!	ya Rab, iyiliği kalbimizden eksiltme!	ô Dieu fasse que nous manquons pas du bien dans notre coeur!	o Lord, don't decrease the goodness in my heart!
Zêdeya we bi dê û bab mezin be!	ziyadeniz çocuğunuz anne ve babasıyla büyüsün	que votre progéniture grandisse entouré de ses parents!	may you grow up with both parents!
Zehmeta te di avê de neçe!	zahmetin boşa gıtmesin	que les efforts ne restent pas vains! (litt. qu'ils n'aillent pas à vau-l'eau)	may your efforts not be wasted!

Cureyên endamên laşê mirovan û îdyomên jê çêkirî

Amadekar : Reşo ZÎLAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
DEST, lep	**el**	**main**	**hand**
destqerase: kesê ku destê wî pirr xurt e, bi qewet e	elleri çok güçlü kuvetli olan	qui a des mains puissantes	someone with strong, powerful, (quick hands)
desttopik, destgirover	elleri yuvarlak olan	qui a des mains rondes	plump handed
destqilotik, destê pir biçûk û girover	elleri küçük ve yuvarlak olan	qui a des mains menues et rondes	someone with small, plump hands
destkifte, destkutilkî, destkupişî	elleri köfte gibi kalın ve etli olan	qui a des mains très charnues en forme de boulettes	someone with thick, meaty hands
destmezin, destmilhêb, lepmezin, lepgir, destgir, lephirç	elleri fazla iri olan, ayı elli	qui a des grandes et grosses mains (comme un ours)	someone with huge, hands
destnermik, destpembû	elleri pamuk gibi yumuşak olan	qui a des mains douces	gentle handed
destgupik, destpatore	elsırtı kabarık olan	qui a le dos de la main bombé	someone the back of whose hand is puffy, lumpy
destkabrû	elleri nasırlı olan	qui a les mains calleuses	who has horny hands
destmelhem	çok yumuşak kadın elli	qui a des mains très douces et féminines	who has very soft and feminin hands
destşahîk	parlak ve kaygan elli	qui a des mains brillantes	who has shiny hands
destgurz, lepşêr	elleri oldukça iri ve darbesine kuvvetli	qui a des pattes de lion (des mains grosses et puissantes)	who has lions paws (large and powerful hands)
destgirê	eklemleri iri ve kaba el	qui a des grosses mains osseuses	who has bony hands
destqut	kısa boylu el	qui a des mains courtes	who has short hands
destqopik, destçopik	bükümlü sakat el	qui a des mains difformes	who has deformed hands
destkut	bileği dolgun iri ve şişman el	qui a des poignets et des mains bien charnus	who has fleshed hands en fists
destvaç	çarpık el	qui a des mains tordues	who has twisted hands
destpiçûk	elleri ince ve narin	qui a des mains menues et fines	who has small slender hands
destçoqal	elleri çarpık	qui a des mains tordues	who has twisted hands
destpûç, destkişyayî	eli felçli	qui a des mains paralysées	who has paralysed hands
destfireh	geniş elli	qui a les mains larges	who has wide hands
destgoc	el pamakları içe doğru çekik ya da eğık olan	qui a une main dont les doigts sont tordus ou courbés	who has a hand with twisted fingers
Îdyom			
destgirtî	cimri, hasis, eli sıkı	avare	miserly, avaricious, greedy, selfish
destgîran, desgirtî, dergistî	sözlü	engagé(e) pour le mariage	engaged to be married
destbixwîn	eli kanlı, katil	qui a les mains tachées de sang, assassin	someone with blood on his hands with blood-stained hands, a murderer
destgiran	eli ağır	1) lent; 2) qui a la main lourde	1) slow; 2) heavy-handed
destkurt	fakir, güçsüz	pauvre, sans influence, démuni	indigent, poor, powerless
destgîr	elinden tutan, yardımcı olan	secourable, qui vient en aide	helpful, coming to one's assistance
destsivik, destçapûk	eli hafif olan, çabuk iş gören	alerte, rapide, qui travaille vite	alert, quick
destşifa	eli şifalı olan	qui a des mains qui guérissent	who has healing hands
destbirr	dolandırıcı	escroc	trickster, dishonest, swindler
deskuj: heywanê ku bi destê kesekî hatiye ser jê kirin an awayê serjêkirinê	birinin eliyle kesilen hayvan ya da kesme işlemi	animal comestible égorgé par qn; action d'égorger un animal	butchering/slaughtering of an animal for the purpose of eating its meat
destbend	kelepçe	menottes	handcuffs
destbidest: hema di cih de, devbidest	hemen anında, vakit geçirmeden	sur le champ	immediately, on the spot
destbikar: kesê ku kar ji destê wî tê	elinden iş gelen, becerikli	habile (de ses mains), adroit, travailleur	handy, one who is good at fixing things
destbizav, destbizêv, desthel	eli çabuk, marifetli	alerte, habile	alert, skillful
destemoyî	ehlileştirilmiş, ehli	apprivoisé, domestiqué	tame, domesticated
desthişk	1) zalim; 2) cimri	1) qui a la main dure, despote; 2) avare	1) despotic; 2) miserly, selfish
destkarî: pêleyistin	tahrif, tahrif etme	altération, falsification, manipulation	alteration, manipulation, falsification
destkir (f.)	el işi	artisanat, travail fait à la main	handicraft
destkeft	kazanım	acquis, conquête	achievement, gain
destvekirî	eli açık, cömert	généreux, prodigue	generous
destpak, destpaqij	dürüst, eli temiz	honnête, fiable	honest, reliable
destnepak	dürüst olmayan	malhonnête, peu fiable	dishonest
destpîs	hırsız	voleur	thief, crook
destxwazî	kız isteme	demande de la main d'une fille	asking for a girl's hand in marriage
destfireh	ekonomik yönden darda olmayan, hali vakti yerinde, cömert	aisé, qui n'est pas en difficulté, généreux	well off, generous
destkeçik	elleri hiç iş yapmamış, eli sıcak sudan soğuk suya girmemiş	qui n'a pas travaillé de ses mains	who has never worked with his hands
destgod	sakar	manchot	one-armed
destmiç, destgirtî	cimri	avare	mean, miserly

destqapan	el yordamıyla ağırlığı doğru tahmin eden	qui a la main pour deviner le poids des choses	who is handy at guessing the weight of things
destteng	eli dar, ekonomikman sıkışık durumda olan	qui est dans la gêne, qui a peu de moyens	who is in trouble, hard up
destbelav	cömert	prodigue	lavish, prodigal
destvala	1) eli boş 2) işsiz 3) silahsız	1) qui a les mains vides; 2) chômeur; 3) désarmé, sans armes	1) empty handed; 2) unemployed 3) disarmed
destber	tutumlu	économe	economic
destbivir	darbesi ağır	qui a la main dure	hard fisted
destpûç	elınden birşey gelmez	incapable, bon à rien	incapable, good for nothing
destborî	hatırı sayılmak	qui a le bras long, qui a de l'influence	long armed (a lot of influence), with clout
destnetebitî	eli rahat durmayan	qui bouge sans arrêt, qui ne tient pas en place, qui a les mains baladeuses	fidgety, restless, has roving hands
DEV		**bouche**	**mouth**
devçewal, devcûhal, devtûrik	ağzı çok geniş ve yayvan olan	qui a une bouche trop large (comme un sac)	wide-mouthed (litt. sack-mouthed)
devmûç, devmiç	düzgün büzük ağız	bouche régulière et saillante	someone with a small, protruding mouth
devkovik, devtûtik	zurna ağızlı, huni ağızlı	qui a une bouche conique	who has a funnel-shaped mouth
devzotik	şişkin ve büzük dudaklı ağız	qui a des lèvres charnues et retroussées	someone with thick, (turned up) lips
devxwar	eğri ağızlı	qui a la bouche tordue	who has a crooked mouth
devkeftar	ağzı büyük ve biçimsiz olan	qui a une bouche large et laide (comme celle d'une hyène)	who has a wide and ugly mouth (like a hyena)
devmezin	iri ağızlı	qui a une grosse bouche	who has a big mouth
devpiçûk	küçük ağızlı	qui a une petite bouche	who has a small mouth
devbel	ağzı dışa doğru çıkık olan	qui a la bouche protubérante	who has a protruding mouth
devrût, devrûtik	bıyıksız	sans moustache (litt. qui a la bouche nue)	without mustashes, (litt. naked mouth)
devgur	'kurt' ağızlı	qui a une gueule de loup	who has a wolf's jaws
devkulpik	ağzı içe doğru büzük olan	qui a la bouche enfoncée vers l'intérieur	who has receding mouth
devşekal, devçadir	oldukça geniş ve yayvan agızlı	qui a la bouche très large et disgrâcieuse (comme une godasse)	who has a large clumsy mouth (like a boot)
devpizî	büzük ağızlı	qui a la bouche tordue	who has a twisted mouth
devkoxik	ağzı içeriye çekik olan	qui a la bouche en retrait	who has a receding mouth
devşikeft	ağzı aşırı büyük olan	qui a une grosse bouche caverneuse	who has a large cavernous mouth
devkewar	ağzı büyük olan	qui a une bouche volumineuse	who has a voluminous mouth
devtajî	'tazı' ağızlı	qui a une gueule de lévrier	who has greyhound's jaws
devqelişî	yırtık ağızlı	qui a la bouche "déchirée" (large)	wide-mouthed
devtûj, devtîj, devrêvî	tilki ağızlı	qui a la bouche saillante comme celle du renard	someone with a prominent mouth, like a fox
devjihev, devbeş	açık ağız	qui a la bouche bée, béat	wide, open mouthed
devşelte	yayvan ağızlı	qui a une bouche large	large-mouthed
devmeymûn	maymun ağızlı	qui a une bouche de singe	monkey-mouthed (with an apelike mouth)
devkasik, devkodik	"kase" ağızlı	qui a la bouche en forme de bol en net retrait du menton et du nez	who has a mouth recessed relative to nose and chin
devçarox	çarık ağızlı	qui a la bouche large et édentée	large and toothless mouth
devgilêz, devgirêz, devşil, devşêlav, devşorik	salyalı ağız	qui a la bouche baveuse	a dribbling mouth
devçermik	dudakları çok ince ağız	qui a des lèvres très fines, presque collées	who has thin, tight lips
devşûtikî	ağzı karpuz gibi öne çıkık olan	qui a la bouche en saillie, comme une pastèque	who has a mouth prominent as a water melon
Îdyom			
bêdev	1) konuşkan olmayan; 2) kendisini savunamayan	qui a la bouche cousue, peu loquace	one whose lips are sealed
devmirî	konuşmaktan aciz olan	qui a la flemme de parler, qui peine à parler	s.o. who is taciturn
devbixwîn, devlixwîn	kan kokan, azgın	farouche, féroce	wild, fierce
devjihev, devvekirî	1) aval bakan; 2) doyum bilmeyen	1) béat; 2) insatiable	1) smug; 2) insatiable
devpîs, devlewitî, devgemarî, devkirêt, devxirab, devgenî	ağzı bozuk, küfürbaz	qui jure comme un charretier	who swears like a trooper
devnerm	mülahim ve kibar konuşan	qui parle avec douceur et courtoisie	who speaks softly and courteously
devnermik	tatlı konuşmasıyla aldatan	qui tient des propos doux pour tromper	who speaks softly and decentfully
devgirtî	aşzına sıkı, sır vermeyen	qui tient sa langue, qui ne trahit pas le secret	who holds his tongue, does not betray secrets
devbest: nivişta ku dev dide girê dan	kurt ya da kaynana ağzını bağlayan nuska	talisman pour boucler la bouche du loup ou de la belle-mère	talisman for shutting a wolff's mouth or a mother-in-law's
devbiken, devliken, devkenok	güleç	souriant	smiling
devtijî: halxweş	kimseye ihtiyacı olmayan, hali vakti yerinde olan	aisé	well off
devxweş, xweşmerdok	çok konuşup az iş yapan	qui parle bien mais agit peu	who speaks well but does nothing
devziwa	1) yiyecek şeyi olmayan; 2) doyumsuz	1) qui n'a pas à manger; 2) insatiable	1) he who has nothing to eat; 2) insatiable
devlok	başkalarına sataşan	qui a une langue de vipère	vituperous, he who attacks verbally
devmêşînî	mülahim, ağzından kötü laf çıkmayan	qui a un langage poli, docile	docile, softspoken
dudev	söyledikeri birbirini tutmayan, iki yüzlü	faux-cul	two-faced, insincere
devşûştî	inkarcı, yaptıklarını ya da yapılan iyilikleri inkar eden	qui ne reconnaît rien, ingrat	one who denies everything
devşayik	art niyetli güzel ve aldatan şeyler söyleyen	qui tient des propos agréables avec l'intention de tromper	one who says nice things with the intention of fooling or tricking
devberdayî, devsist	ağzında laf tutmayan, ağzı gevşek	indiscrect, qui ne tient pas sa langue	indiscrete, one who cannot hold his tongue
devçêr	ağzı bozuk, söğücü	grossier, qui ne cesse de jurer	foul-mouthed
devrût, devrûtik	merhametsiz, vicdansız	sans pitié, impitoyable	pitiless
devzirav	tüfek	fusil	gun, rifle
devbirsi, devbirçî	doymak bilmeyen	insatiable	insatiable
devrast, rastgo	yalan söylemeyen	honnête, qui ne ment pas	honest, who does not lie
devxwar	ağzından iyi söz çıkmayan	qui ne dit que des gros mots	foul-mouthed
DIRAN, didan		**dent**	**teeth**
diranmişk, didanmişk	küçük, seyrek ve sivri dişli	qui a des dents petites, espacées et aiguisées	one with tiny teeth (like a mouse)
diranfiq, diranqîç	dişlek	qui a des dents protubérantes	who has protruding teeth
dirankelox: kesê ku diranên wî xwar û xirab bin	dişleri eğri ve bozuk olan	qui a des dents pourries et courbées	one who has crooked, bad teeth
diranqîl, didankêlbe	köpek dişleri uzun olan	qui a des canines longues	someone with long canine teeth
diranxwar	eğik dişli	qui a des dents courbées	crooked-toothed
diranbirinc, diransedef, didanmirarî, diranmorî, diranmircan	inci dişli, dişleri muntazam ve beyaz olan	qui a des dents régulières et blanches comme un collier de perles (dents nacrées)	someone with perfect, white teeth, like a string of pearls
diranbeş	uzun yassı dişli	qui a des incisives longues et rondes	who has long, round incisives
diranferşik	geniş ve uzun dişli	qui a des incisives longues et larges	who has long wide incisives
diranker, didanfir	oldukça iri dişli	qui a des grosses dents (comme celles d'un âne)	who has a big teeth (like a donkey's)
dirankox, dirankurmî, diranrizyayî	çürük dişli	qui a des dents gâtées	who has rotten teeth
dirankurisî	dişleri aşınmış olan	qui a des dents érodées	who has worn down teeth
didankop	kesik dişli	qui a des dents espacées et courtes	someone whose teeth are widely spaced and short
diranfirk	seyrek dişli	qui a des dents espacées	someone with wide gaps between his teeth
didanşûrhe	alt ya da üst çenede üste bitişik dişli	qui a certaines dents superposées	someone who has some overlapping teeth
Îdyom			
bêdiran	zararsız (kimseye zararı olmayan)	inoffensif, qui ne nuit à personne (litt. sans dent)	inoffensive, hornless (toothless)
ENÎ, nehtik	**alın**	**front**	**forehead**
enîkever, enîgewr	açık alınlı	qui a le front large et haut	someone with a wide, high forehead
enîbeş, beşo	alnı akıtmalı	qui a une touffe blanche sur le devant de la chevelure	someone with a patch of white hair, just above the forehead
enîding, enîgiç, enîdindoq, enîdoq, hêko, enîkutilk	alnı çıkık olan	qui a le front protubérant	one who has protruding forehead
enîteng, enîkurt	dar alınlı	qui a le front bas, peu dégagé	one who has a low, narrow forehead
enîfireh	geniş alınlı	qui a le front dégagé, large	one who has a wide forehead / brow

enîdeq, enîbideq	dövme alınlı	qui a le front tatoué	one with a tattoed forehead/brow
enîtebiqî, enîkort, enîkupiyayî	çökük alınlı	qui a le front concave	who has a concave forehead/brow
enîpirç	alnı kıllı	qui a le front vélu	who has a hairy forehead/brow
enîvekirî	alnı çok açık olan	qui a le front dégagé	who has a wide forehead/brow
enîgirê	alnı düşümlü (urlu) olan	qui a le front boursouflé	who has a swollen forehead/brow
enîçukul	yan tarafları çıkık alın	qui a le front en saillie sur les côtés	who has a bumps on the side of forehead/brow
enîtehtikî, enîtaht	açık ve öne eşik alın	qui a le front dégagé et plat (comme une dalle)	who has a brood flat forehead/brow (like a tile)
enîtirş, enîgirê	çatık kaşlı, çatık suratlı	renfrogné	sullen
Îdyom			
enîbeş	1) tanınan, bilinen 2) yaramaz, haylaz	1) connu, notable; 2) espiègle, vif	1) well know; 2) nischievous lively
enîvekirî	alnı açık	digne, qui a la tête haute	dignified
enîdoq	uğursuz	porte-malheur, de mauvais augure	goual, brings bad luck
enîhilmiştî	gurur duyan, göğsü kabaran	fier	proud
GERDEN	**gerden**	**cou**	**neck**
gerdenzirav	ince boyunlu	qui a le cou mince gracile	who has a slim, graceful neck
gerdenherîr, gerdenhilû	pürüzsüz kaygan boyun	qui a le cou soyeux, sans aspérité	who has a smooth, silky neck
gerdenxezal	'ceylan' boyunlu	qui a un cou de gazelle	who has a gazelle-like neck
gerdentenik	ince narin boyunlu	qui a le cou fin et délicat	who has a smalle, delicate neck
gerdenzer	güzel sarışın boyun	qui a le cou blond	who has a fair necked
gerdenspî	beyaz tenli boyun	qui a le cou blanc	who has a white neck
gerdenşor	çirkin boyun	qui a le cou laid	who has an ugly neck
gerdenbuhist	uzun boyunlu	qui a le cou long	who has a long neck
gerdengaz	boynu uzun ve uyumlu olan	qui a le cou long et gracieux	who has a long, graceful neck
gerdenqaz	kuğu gibi, kuğu boyunlu	qui a un cou de cygne	who has a swan-like
gerdenmorî, gerdenşûşe, gerdenbelor	inci gerdanlı, boynu pürüzsüz ve şefaf olan	qui a le cou sans défaut, translucide	who has a perfect neck
Îdyom			
gerdenaza	1) özgür, azat edilmiş; 2) masun	affranchi, innocenté	1) emancipated, freed; 2) acquitted
gerden aza kirin	1) azat etmek; 2) afetmek	1) affranchir; 2) pardonner	1) to emancipate, to free; 2) to forgive
gerdenxwar, stûxwar	boynu bükük	malheureux, indigent, miséreux	destitute, unhappy, sorrowful
GUH	**kulak**	**oreille**	**ear**
guhbel	dikik kulak	qui a des oreilles décollées	who has large, prominent ears
guhhesk, guhkovik, guhçoçik, guhmastêrk, guhheskû	kepçe kulaklı	qui a des oreilles en forme d'entonnoir	who has funnel shaped ears
guhkuş	ufak kepçe kulaklı	qui a des oreilles en forme de petit entonnoir	who has small funnel shaped ears
guhkevçî	küçük kepçe kulaklı	qui a des oreilles en forme de cuillère	who has spoon-shaped ears
guhkerr	küçücük kulaklı	qui a de toutes petites oreilles	who has very small ears
guhmûç, guhker	tavşan kulaklı	qui a de longues oreilles, des oreilles d'âne	who has long ears, donkey ears
guhşekal, guhşelte	iri geniş kulaklı	qui a de grosses et larges oreilles	who has big wide ears
guhpelîn	geniş yapışık kulaklı	qui a des oreilles larges et collées	who has large pinned back ears
guhkem, guhbirrî	kesik ya da eksik kulaklı	qui a une ou deux oreilles estropiée(s)	who has one or two ears cut off
guhperiçî, guhpelişî, guhpelixî	ezik kulak	qui a des oreilles en partie plates	who has partially flat ears
guhçiçik	iri ve sarkık memeli kulak	qui a des oreilles ayant des lobes gros et pendants	who has large pendant lobes
guhloş, guhpehn	geniş yassı kulak	qui a des oreilles larges et rondes	who has wide, round ears
guhmezin	iri kulak	qui a de grandes oreilles	who has big ears
guhkerrînî, guhkerimî	hastalık sonucu çürük kulak	qui a des oreilles estropiées à la suite de maladies	who has ears crippled by illness
Îdyom			
guhgiran	ağır işiten, kulağı ağır olan	qui n'entend pas bien, malentendant	who is hard of hearing
guhqul, guhkun, biguh	kulağı delik, herşeyden çabuk haberi olan	vite, alerte, qui apprend très vite les nouvelles	alert, who is very quick in learning news
guhdirêj, guhker, guhrep	ahmak, eşek	stupide, âne, crétin	stupid, ass, idiot
guhdirêjî	ahmaklık, eşeklik	ânerie, idiotie	stupidity
guhdîk	çabuk duyan, kulağı kabarık	curieux, indiscret, qui prête l'oreille à tout	inquisitive
guhsivik, guhxweş	iyi duyan, kulağı duyarlı	qui a l'oreille fine	who is sharp hearing
guhbel	haber dolaştıran, muhbir	rapporteur, mouchard	squealer, informer
guhbelî	muhbirlik	mouchardage	squealing, sneaking, tattling
guhsist	kulak ardı eden, gevşek, ciddi olmayan	qui fait la sourde oreille, peu sérieux	who turns a deaf ear
guhsistî	gevşeklik, ciddiyetsizlik	manque de sérieux	irresponsible
guhfireh	umursamaz	indifférent, indolent	indolent, lazy
bêguh	1) kulaksız; 2) saşır		without, ears
guhkuş	başkalarını gizlice dinleyen	qui écoute les autres secrètement	who listens in to others
guhşor	kullakları düşmüş	qui a des oreilles rabattues, qui a dû rabattre ses prétentions	who has ears pinned back, who has had to climb down
GULÎ	**saç örgüsü**	**tresse**	**plait**
gulî	saç örgüsü, örük	tresse (de cheveux)	plait, lock (of hair)
gulîzer	sarışın örüklü	qui a des tresses blondes	who has blond plaits
gulîsor	kızıl örüklü	qui a des tresses rousses	who has red plaits
gulîreş	siyah örüklü	qui a des tresses noires	who has black plaits
gulîdirêj	uzun örüklü	qui a de longues tresses	who has ong plaits
gulîzirav	ince örüklü	qui a des tresses fines	who has thin plaits
gulîmar	ince ve uzun örüklü	qui a des tresses fines et longues	who has long, thin plaits
gulîqalind	örükleri kalın örülmüş	qui a des tresses épaisses	who has thick plaits
gulîbirr, kezîkur, kezîbirr, gulîkur	sevdiği ya da saydığı bir erkeğin ölümü nedeniyle örüklerini kesen (kadın)	femme dont les tresses sont coupées en raison du deuil d'un proche	a women whose hair is cut short in mourning
gulîwerîs	örükleri organ gibi sık ve kalın örülmüş	qui a des nattes de cheveux tressées serrées et épaisses comme une grosse corde	whose hair is plaited tight like a thick rope
GÛZEK	**topuk kemiği**	**malléole**	**ankle**
gûzek, gûzik, gozek	topuk kemiği	malléole	ankle
gûzekpehn	topuk kemiği yassı olan	qui a des malléoles plates	flat ankles
guziktop	topuk kemişi top olan	qui a des malléoles rondes	round ankles
gûzikgoşt	topuk kemiği gömük olan	qui a des malléoles enfoncées	hollow ankles
GURÇIK		**reins**	**kidney**
Îdyom			
gurçikpola, çargurçikî, heftgurçikî	korkusuz yiğit erkek	homme preux, sans peur, très courageux	brave, fearless man
gurcikxirş	böbrekleri çürümüş, işlemeyen	qui a des reins hors d'usage (pourris)	who has non-functioning kidneys
xirş: pûç	çürük	creux	hollow
axaftina xirş	boş laf	parole creuse	hollow words
KEZÎ	**örük**	**tresse**	**plait**
kezîhûr, kezîzirav	ince örüklü	qui a des tresses fines	who has thin plaits
kezîkurt	kısa örüklü	qui a des tresses courtes	who has short plaits
kezîdirêj	uzun örüklü	qui a des tresses longues	who has long plaits
kezîgir	kalın örüklü	qui a des grosses tresses	who has thick plaits
kezîzer	sarışın örüklü	qui a des tresses blondes	who has blond plaits
kezîsor	kızıl örüklü	qui a des tresses rousses	who has red plaits
kezîreş	siyah örüklü	qui a des tresses noires	who has black plaits
kezîpehn	yassı ve gevşek örülmüş örük	qui a des tresses larges et liées avec souplesse	who has thick loose plaits
LÊV	**dudak**	**lèvre**	**lip**
lêvqelişî	dudağı ortadan yarık olan	qui a une lèvre fendue	who has split lips
lêvzirav	ince dudaklı	qui a des lèvres fines	who has thin delicate lips
lêvtenik, lêvnazik, lêvnarîn, lêvkaxezî	zarif dudaklı, narin dudaklı	qui a des lèvres mignonnes, délicates	who has thin lips
lêvqalind, lêvstûr	iri dudaklı	qui a de grosses lèvres	who has thick lips
lêvreş	kara dudaklı	qui a des lèvres noires	who has black lips

lêvsor	kırmızı dudaklı	qui a des lèvres naturellement rouges	who has naturally red lips
lêvdirêj	uzun dudaklı	qui a des lèvres longues	who has long lips
lêvşor, lêvdaliqî	sarkık dudaklı	qui a des lèvres pendantes	one who has drooping lips
lêvfaq, lêvkem	tavşan dudaklı	bec-de-lièvre	hare-lipped
lêvlerzok	titrek dudaklı	qui a des lèvres tremblantes	who has trembling lips
lêvkurt, lêvqut	dudaklarından biri daha kısa olan	qui a une lèvre plus courte que l'autre	one who has one lip shorter than the other
lêvlemtû, lêvlatan	zenci dudaklı, şişkin dudaklı	qui a des lèvres très grosses, négroïdes	thick-lipped (like west Africans)
lêvqeşavî: ziwa û terikî	dudakları kuru ve çatlak olan	qui a des lèvres sèches et craquelées (gercées)	one who has dry and chapped lips
lêvziwa	kuru dudaklı	qui a des lèvres sèches	dry-lipped
lêvçimçimî	büğümlü dudak	qui a des lèvres ondulées	curved-lips
lêvgilor	kalın ve etli dudak	qui a des lèvres grosses et charnues	who has thick, meaty lips
lêvşilor, lêvter, lêvşil	ıslak dudaklı	qui a des lèvres humides	who has wet lips
lêvgilêz, lêvgilîsk	dudakları salyalı	qui a des lèvres qui bavent	who has dribbling lips
lêvterikî	çatlak dudaklı	qui a des lèvres fendues	who has split lips
lêvpehn	geniş dudaklı	qui a de larges lèvres	who has wide lips
lêvxwençe	gonca dudaklı	qui a des lèvres en forme de bouton de rose	who has rose bud lips
Îdyom			
lêvşekir, lêvşîrîn	şeker dudaklı	poésie: qui a des lèvres délicieuses	sweet-lipped, sugar-lipped (poetic)
lêvşor, lêvdaliqî	dudağını büzen, asık suratlı	qui fait la gueule	sulky lips

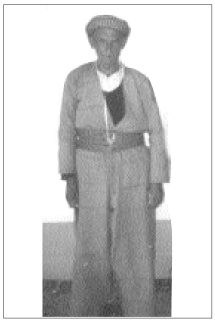
Bergûz an şel û şepik li Behdînan

Amadekar : Husên BINAVÎ

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
bergûz	tiftiften yapılan takım elbise	complet traditionnel kurde d'homme	traditional Kurdish men's costume
merez: mûyê çûran	tiftik	mohair	mohair
çûr	tiftik keçisi, Ankara keçisi	chèvre angora	Angora goat
hiriya serbisk	uzun telli, en iyi kaliteli yün	laine longue de première qualité	first grade long-fibre raw wool
binşe	düşük kaliteli, tarak artığı yün	laine de qualité médiocre, utilisée pour faire des cordes, etc.	medium grade long-fibre raw wool, used for rope making
şepik, şapik	geleneksel kürt erkek kıyafetinde ceket	veste du complet traditionnel kurde d'homme	jacket of traditional Kurdish men's costume
şel, şal	pantalon	pantalon traditionnel	traditional trousers
êlek	yelek	gilet traditionnel kurde	traditional Kurdish waist-coat
êşlek, îşlik	gömlek	chemise	shirt
şûtik: pişt, piştîne	bele bağlanan kumaştan erkek kemeri	ceinture de tissu pour homme	man's cummerbund
şal	el örgüsü bel bağı	ceinture tissée de femme	woven women's belt
dersok, cemedanî, kefî, axabanî, axbanî	kefiye	kéffieh, coiffure traditionnelle kurde	keffiah, traditional Kurdish head wear
kum, kulav	külah	bonnet d'homme en feutre	man's conical felt hat
saq	1) çorabın bacağı örten kısmı; 2) tozluk	1) partie supérieure de la chaussette; 2) guêtre	1) sock uppers 2) gaiters
reşik	yünden ve kırılan örülen çarık	sandale en laine et poils tissés pour l'hiver	winter sandals of woven wool and hair fibers
kalik	altı lastik olan çarık	chaussure primitive dont la semelle est en caouchouc ou en peau et le dessus en laine tissée	rough shoes with rubber or hide sole and woven woollen uppers
kalika xaveryî: kalika ku binê wê qumaş e: kêmkalîte ye	altı kumaştan olan düşük kaliteli çarık	"kalik" dont le bas est en tissu	low quality shoes with cloth uppers

bergûzê bekirbegî: textê wan spî ye, xêzêt (xîçêt) zirav yêt şîn û sor lê ne
bergûzê tiyaryanî: textê wan spî ye, xîçêt zirav yêt sorî lê ne
bergûzê badayî: xîç an malikêt pehn yêt spî û gewir lê ne
bergûzê reşaxayî: şelwarê wî mor (binefşî an xemir) e, yekreng e, şepikê bergûz badayî ye. Ji hemiyan bi qîmettir in
bergûzê piştpez: gewreke tarî û êkreng e (qehweyiya tarî)
bergûzê xezalî: gewreke vebûyî û êkreng e, wekî rengê xezalan (qehweyiya vekirî)
bergûzê keskoyî: textê wan kesk e û xîçên şîn lê ne; an textê wan şîn e û xîçên kesk lê ne
bergûzê kesneditî: textê wan mor e; moreke tarî ye, êkreng e. Li Hekariya kesneditî: textê wan kesk e, xîçêt wan binefşî, şîn, sor û zer in
kerranî: textê wan spî ye, xîçêt gewir lê ne xîçêt şîn di nav de ne
şernexî: neqşandî bi gelekreng in, spî û xêzêt reş di nav de ne
semayî: şînê vekirî ye
texte binefşî: êkreng û mor (binefşî) ye
sorcûn: hemî reng têne têkel kirin
qer: hemî ji hiriya reş e

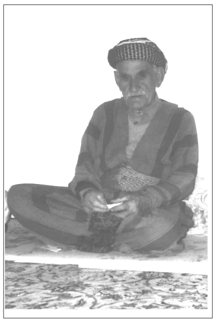

Badayî

Piştpez

Kerranî

Xezalî

Semayî

Texte Binefşî

KURMANCÎ
MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE
© INSTITUT KURDE DE PARIS
106, rue La Fayette, 75010 Paris - France
www.institutkurde.org
Directeur de la publication : Reşo ZÎLAN
Réalisation : S. ILITCH & M. HASSAN

LI ME BIBORIN !

Mixabin di hejmara 24an ya ***Kurmancî*** de çend şaşî çêbûne. Em pêdivî dibînin, ku wan çewtî û şaşiyan li jêrê bidin xuya kirin û rast kirin; Di gel vê serrastkirinê, bi dilekî xemgîn, ji hevalên xwe yên kar û herweha ji xwendevanên ***Kurmancî*** doza lêborînê dikin. Hêvîdar in, ku ew van kêmasiyên me bidin bin piyan.
Ev in ew şaşî:

1. Di navên beşdarên civînê de 2 nav, navên kek Veysî Zeydanli û kek Memo Yetkin, li lîsteyê hatine zêde kirin. Lê navê kek Xosro Abdullahî hatiye ji bîr kirin.
2. Di xebata ***Termên matematîkê*** de amadekar 2 kes bûn. Ji wan navê kek Behroz Şucaî nehatiye nivîsîn. Herweha navê kek Behroz di ***Termên komputerê*** de ji şaş hatiye nivîsin.
3. ***Çend peyvên kêmnas ji milê Hekariya*** ne ji aliyê kek Michael Chyet, lê ji aliyê kek Rojan Hazim ve hatibû amade kirin. Herwisan navê kek Rojan hem di lîsteya beşdaran de û hem jî wek amadekarê ***Termên rêzdariyê*** bi şaşî wek Rojen hatiye nivîsîn.

Kurmancî